

UCHWAŁA

Dnia 15 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Owczarek

SSN Krzysztof Strzelczyk

Protokolant Katarzyna Bartczak

w sprawie z wniosku P. W.

przy uczestnictwie T. S.A. w K.

o ustanowienie służebności przesyłu,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 15 lutego 2019 r.

zagadnienia prawnego

przedstawionego przez Sąd Okręgowy w O.

postanowieniem z dnia 14 sierpnia 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

"Czy można uznać, że przedsiębiorstwo państwowe będące właścicielem urządzeń przesyłowych, które były posadowione na gruncie Skarbu Państwa niebędącym w jego zarządzie, w dniu 7 stycznia 1991 r. wszedł w posiadanie w dobrej wierze służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu oraz czy dobrą wiarę właściciela urządzeń przesyłowych należy rozpatrywać na dzień posadowienia urządzenia przesyłowego na swoim gruncie, czy też należy rozpatrywać na dzień rozdzielenia prawa własności nieruchomości od prawa własności urządzeń przesyłowych i rozpoczęcia biegu zasiedzenia służebności?"

podjął uchwałę:

1. Przedsiębiorstwo państwowe, które nabyło z mocy prawa - na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. 1991 r., Nr 2, poz. 6) - własność urządzeń przesyłowych, posadowionych na

nieruchomości Skarbu Państwa, może być uznane za posiadacza w dobrej wierze służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

2. Odmawia podjęcia uchwały w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu wyłoniły się w sprawie, w której wnioskodawca P. W. domagał się obciążenia jego nieruchomości służebnością przesyłu na rzecz uczestnika postępowania T. Spółki Akcyjnej w K. za wynagrodzeniem. Uczestnik zarzucił, że nabył przez zasiedzenie na nieruchomości wnioskodawcy służebność przesyłu lub służebność odpowiadającą treści takiej służebności.

Postanowieniem z dnia 5 grudnia 2017 r. Sąd Rejonowy w N. oddalił wniosek. Ustalił, że nieruchomość objęta wnioskiem od daty zakończenia działań wojennych i przejęcia majątków opuszczonych i ponemieckich stanowiła własność Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa Rolnego (dalej: „PGR”) a po likwidacji PGR weszła do zasobu Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa która w dniu 9 marca 1995 r. sprzedała ją M. W., która w dniu 4 grudnia 1998 r. darowała ją H. W. i M. W. do majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską, którzy z kolei w dniu 30 marca 2012 r. darowali ją wnioskodawcy. Przez nieruchomość objętą wnioskiem przebiega napowietrzna linia energetyczna wraz z jednym stanowiskiem słupowym, zasilająca w energię elektryczną odbiorców z miejscowości Mała N. Została wybudowana w 1937 r., była zmodernizowana w 1975 r., a jej przebieg nie uległ zmianie. Jest użytkowana przez uczestnika, a wcześniej jego poprzedników prawnych przedsiębiorstwa państwowe Zakład Energetyczny (...) oraz Zakład Energetyczny (...) przekształcony 9 lipca 1993 r. w „Zakład Energetyczny O.” SA w O., połączony następnie z innymi spółkami energetycznymi w spółkę „P.” SA w W., która z dniem 31 maja 2011 r. została połączona ze spółką E. S.A. w K. uzyskując nazwę T. SA w K.

W świetle tych okoliczności Sąd Rejonowy uznał wniosek za bezzasadny, z uwagi na skuteczne zgłoszenie przez uczestnika zarzutu zasiedzenia służebności

gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Miał na względzie, że w dacie nabycia nieruchomości z infrastrukturą przesyłową przez M. W. (9 marca 1995 r.) stanowiła ona własność Skarbu Państwa i była eksploatowana przez przedsiębiorstwo państwowe, a następnie jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa, co wskazuje na dobrą wiarę przedsiębiorstwa przesyłowego i upływ wymaganego przez art. 172 § 1 w zw. z art. 292 k.c. terminu do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu.

Podczas rozpoznawania apelacji wnioskodawcy Sąd Okręgowy w O. powziął poważne wątpliwości, którym dał wyraz w zagadnieniu prawnym, przedstawionym Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pierwsze zagadnienie prawne dotyczy problemu czy przedsiębiorstwo państwowe, które nabyło z mocy prawa - na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. 1991 r. Nr 2, poz. 6 - dalej: „u.z.u.p.p.”) z dniem 7 stycznia 1991 r. - własność urządzeń przesyłowych, posadowionych na nieruchomości Skarbu Państwa, może być uznane za posiadacza w dobrej wierze służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Analizowany problem dotyczy zatem wyłącznie sytuacji, gdy w dacie wejścia przez przedsiębiorstwo w posiadanie służebności, grunt na którym znajdowała się infrastruktura przesyłowa, stanowił własność Skarbu Państwa, a nie innego podmiotu.

Sąd Okręgowy, przekazując zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu poczynił założenia wyjściowe, które należy podzielić. Stwierdził, że przedsiębiorstwo państwowe, które przed wyodrębnieniem swojego majątku od Skarbu Państwa korzystało z urządzeń przesyłowych, z chwilą uwłaszczenia nabyło te urządzenia na własność (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2016 r., V CSK 510/15, nie publ., z dnia 15 listopada 2016 r., III CSK 422/15, nie publ., z dnia 16 lutego 2017 r., I CSK 155/16, nie publ. oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2017 r., II CSK 157/16, nie publ.). Do nabycia doszło z dniem 7 stycznia 1991 r., a podstawę nabycia stanowił art. 1 pkt 9 u.z.u.p.p.,

a nie art. 2 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz.U. Nr 79, poz. 464, z późn. zm.) (por. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna - z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91, OSNC 1991, nr 10-12, poz.118, uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2017 r., III CZP 101/16, OSNC 2017, nr 11, poz. 123 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2015 r., IV CSK 514/14, nie publ.).

Istota dobrej wiary jako klauzuli generalnej wymaga uwzględnienia różnego rodzaju istotnych prawnie okoliczności faktycznych, które nie mogą w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego być ocenie jednorazowo i w sposób jednakowy. Pytania sądów powszechnych dotyczące tej materii, nie odzwierciedlają zatem z reguły zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości lecz stanowią wyraz oczekiwania na dokonanie przez Sąd Najwyższy oceny czy w konkretnym stanie faktycznym spełnione zostały przesłanki nabycia w drodze zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, co skutkuje odmową podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwał z tej przyczyny (por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2018 r., III CZP 50/17 Biul. SN 2018, nr 7-8, str. 3 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2019 r., III CZP 77/18, nie publ.). Zdarza się jednak, że u podstaw oceny dobrej wiary leży problem prawny, czego przykładem jest uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna - z dnia 6 grudnia 1991 r., III CZP 108/91, OSNC 1992, nr 4, poz. 48 czy uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015r., III CZP 76/15, OSNC 2016, nr 12, poz. 138 i z dnia 8 grudnia 2016 r., III CZP 86/16, OSNC 2017, nr 9, poz. 98. W tym kontekście nie można nie dostrzec, że ilość pytań prawnych dotyczących przedstawionego przez Sąd Okręgowy zagadnienia wskazuje na borykanie się przez sądy powszechne z problemem prawnym sprowadzającym się do oceny skutków uwłaszczenia przedsiębiorstw państwowych w kontekście zarzutu, że państwowa osoba prawna weszła w posiadanie zależne linii przesyłowej posadowionej na gruncie Skarbu Państwa bez szczególnej podstawy prawnej, w tym bez zawarcia umowy o ustanowienie służebności w wymaganej prawem formie.

W nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, aprobujący

tradycyjną koncepcję dobrej wiary i dokonywanie według niej oceny posiadania wykonywanego z zamiarem nabycia prawa przez zasiedzenie. Zgodnie z tą koncepcją nie jest w dobrej wierze ten kto wykonuje prawo, o którym wie, że mu nie przysługuje, ale także ten kto wykonuje przysługujące mu prawo bez tej świadomości, o ile przy dołożeniu należytej staranności mogły się dowiedzieć o rzeczywistym stanie prawnym. Jednak do zasiedzenia służebności unormowania dotyczące zasiedzenia nieruchomości znajdują zastosowanie tylko odpowiednio (art. 292 i art. 305⁴ k.c.) i w związku z tym mając na uwadze treść posiadania w zakresie służebności (art. 352 § 1 k.c.) ta restrykcyjna wykładnia nie w każdym wypadku może mieć zastosowanie. Zgodnie z aktualnym stanowiskiem judykatury Sądu Najwyższego odnośnie do posiadania nieruchomości w zakresie służebności przesyłu (służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu) ocena czy wejście w posiadanie nastąpiło w dobrej lub złej wierze wymaga analizy całokształtu okoliczności poprzedzających i towarzyszących uzyskaniu posiadania. Posiadacz jest w dobrej wierze, jeżeli objęcie cudzej nieruchomości w posiadanie nastąpiło w takich okolicznościach, które usprawiedliwiają jego przekonanie, że nie narusza cudzego prawa, albo gdy posiadacz przypuszcza, że prawo mu przysługuje, a przekonanie to jest usprawiedliwione okolicznościami faktycznymi. Posiadaczowi trzeba przypisać złą wiarę wtedy kiedy wie, że prawo mu nie przysługuje albo nie wie wskutek braku należytej staranności. W przypadku zasiadającego służebność dobrej wiary nie wyłącza jego wiedza o prawie własności przysługującym osobie trzeciej (por. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna - z dnia 6 grudnia 1991 r., III CZP 108/91, uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 76/15, z dnia 8 grudnia 2016 r., III CZP 86/16, nr 9, poz. 98, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 2018 r., IV CSK 636/16, nie publ., z dnia 23 lipca 2017 r., I CSK 360/14, nie publ., z dnia 2 marca 2017 r., V CSK 356/16, nie publ., z dnia 3 lutego 2016 r., V CSK 105/16, nie publ., z dnia 21 maja 2015 r., IV CSK 468/14, nie publ., z dnia 7 maja 2014 r., I CSK 354/12, OSNC-ZD 2014, nr 1, poz. 5, z dnia 7 maja 2014 r., II CSK 472/13, nie publ. oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2013 r., V CSK 320/12, nie publ.).

W okresie obowiązywania zasady jednolitej własności państwowej

wywodzonej z art. 128 k.c. w brzmieniu obowiązującym do wejścia w życie z dniem 1 lutego 1989 r. ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny - (Dz. U. Nr 3, poz. 11), państwowe osoby prawne nie miały żadnych praw podmiotowych do zarządzanego przez nie mienia, które mogłyby przeciwstawić Państwu. Skarb Państwa był wyłącznym podmiotem uprawnień dotyczących mienia państwowego, a państwowe osoby prawne (do których należały przedsiębiorstwa państwowe) wykonywały jedynie te uprawnienia w imieniu własnym, ale na rzecz tego podmiotu. Gdy właścicielem gruntu znajdującego się w zarządzie przedsiębiorstwa państwowego, na którym posadowiono urządzenia sieci, jak i właścicielem tych urządzeń, wchodzących ze skutkiem przewidzianym w art. 49 § 1 k.c., w skład przedsiębiorstwa przesyłowego będącego poprzednikiem prawnym uczestnika, było Państwo to dopóty, dopóki istniał taki stan prawny nie było potrzeby przyznania przedsiębiorstwu przesyłowemu odrębnego uprawnienia w postaci służebności czy innego funkcjonalnie zbliżonego prawa do korzystania w odpowiednim zakresie z gruntu znajdującego się w zarządzie przedsiębiorstwa państwowego na którym zainstalowano urządzenia przesyłowe (por. m.in. uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 1961 r., I Co 20/61, OSN 1962, nr 2, poz. 41, z dnia 7 listopada 1980 r. - zasada prawna - III CZP 2/80, OSNCP 1981, nr 4, poz. 47, i z dnia 18 czerwca 1991 r. - zasada prawna - III CZP 38/91 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2002 r., III CZP 62/02, OSNC 2004, nr 1, poz. 7). Sytuacja ta uległa zmianie w związku ze zniesieniem zasady jednolitej własności państwowej i uwłaszczeniem przedsiębiorstw państwowych na infrastrukturze przesyłowej (por. m.in. uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91 i z dnia 16 maja 2017 r., III CZP 101/16, OSNC 2017, nr 11, poz. 123, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., III CZP 70/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 64 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2017 r., V CSK 500/16, nie publ. i z dnia 15 marca 2018 r., III CZP 112/17, nie publ.).

Przy analizie omawianego zagadnienia trzeba uwzględnić kontekst historyczno - społeczno - gospodarczy uwłaszczenia przedsiębiorstw państwowych w ramach którego nie chodziło o zmianę faktycznego zakresu dysponowania

mieniem przez państwowe osoby prawne lecz o przekształcenie dotychczasowych relacji prawnych dotyczących mienia w kierunku klasycznych rozwiązań cywilistycznych. Konsekwencją tego procesu było między innymi rozdzielenie własności gruntu (Skarb Państwa) i urządzeń przesyłowych (przedsiębiorstwo państwowe). Doszło do niego w ramach regulacji ustawowej będącej elementem transformacji ustrojowej i wdrażania nowego systemu gospodarczego, w której ustawodawca pominął konieczność zapewnienia przedsiębiorcy przesyłowemu uprawnień do gruntu, mimo że Skarb Państwa będący właścicielem gruntu uwłaszczył przedsiębiorstwo, co do urządzeń przesyłowych znajdujących się na tym gruncie. Nie zapewnienie przedsiębiorstwu państwowemu tytułu do gruntu na którym została posadowiona infrastruktura przesyłowa było efektem tego, że regulacje ustawowe dotyczące uwłaszczeń i prywatyzacji z uwagi na swoją globalność były dalekie od precyzji i spójności, ale towarzyszył im cel w postaci kompleksowego uregulowania praw przedsiębiorstw państwowych do mienia. Do niepełności regulacji przyczynił się również ówczesny stan wiedzy o problemach prawnych związanych z urządzeniami przesyłowymi. Skoro ustawodawca zdecydował o przeniesieniu na państwowe osoby prawne prawa własności czy ustanowił na ich rzecz użytkowanie wieczyste, to niezrozumiałe byłoby świadome pominięcie w ramach tego procesu jakiegoś fragmentu władztwa państwowej osoby prawnej. Nie ma najmniejszych wątpliwości, że ustawodawca ten problem by uregulował, gdyby go dostrzegł.

To że ten zamiar do końca się nie powiódł i nie doszło do ustanowienia z mocy prawa służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu jako rezultatu uwłaszczenia państwowej osoby prawnej, co ostatecznie przesądziło w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2018 r., III CZP 50/17, nie oznacza, że nie należy uwzględnić specyfiki tej sytuacji dla oceny dobrej wiary przedsiębiorcy przesyłowego. Stosowanie w tych okolicznościach wypracowanych w orzecznictwie Sądu Najwyższego typowych standardów oceny dobrej czy złej wiary posiadacza zasiadającego prawo jest nieadekwatne do sytuacji przedsiębiorstw państwowych, które wchodziły w posiadanie służebności gruntowych o treści odpowiadającej służebności przesyłu w warunkach procesu przekształceń gospodarczych realizowanych

drogą ustawową w ścisłym związku ze zmianami politycznymi. Nie istnieją w tym przypadku zagrożenia przytoczone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1991 r., III CZP 108/91 w postaci premiowania braku należytej staranności czy zagrożeń dla bezpieczeństwa obrotu wynikających z „poluzowania” rygorów prawnych, skoro ustawodawca nie przewidział umowy, jako instrumentu prowadzącego do przesunięć majątkowych w ramach uwłaszczenia państwowych osób prawnych. Niespójne z celem uwłaszczenia i ustawową metodą przyznania praw jest przyjmowanie, że wolą ustawodawcy było nakładanie na przedsiębiorstwa państwowe niezwłocznego zawierania ze Skarbem Państwa umów niezbędnych do fragmentarycznego korzystania z jego nieruchomości. Logiczną konsekwencją uwłaszczenia przedsiębiorstwa na infrastrukturze przesyłowej poprzedzonego wieloletnim zgodnym z prawem posiadaniem z uwzględnieniem regulacji art. 7 k.c. jest przyjęcie dobrej wiary tego przedsiębiorstwa w dacie wejścia w posiadanie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Przedsiębiorstwo przesyłowe w chwili objęcia służebności w posiadanie wiedziało, że urządzenia przesyłowe z których korzysta, zostały zbudowane na gruncie Skarbu Państwa, za zgodą właściciela, przez to samo przedsiębiorstwo w czasie gdy było przedsiębiorstwem państwowym, a zatem ich budowa i korzystanie z nich było legalne, nie wymagające żadnych dodatkowych czynności cywilnoprawnych czy administracyjnoprawnych. Po uwłaszczeniu na infrastrukturze przesyłowej przedsiębiorstwo państwowe korzystając nadal w tym samym zakresie z nieruchomości Skarbu Państwa, mogło pozostawać w usprawiedliwionym przekonaniu, że nie narusza praw właściciela gruntu, mimo że nie dysponowało administracyjnoprawnym ani cywilnoprawnym prawem do korzystania z nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności zbliżonej do służebności przesyłu. Miało ono w takiej sytuacji podstawy do przyjęcia, że korzystając z gruntu Skarbu Państwa, który uwłaszczył go na urządzeniach przesyłowych nie narusza cudzego prawa. Ponadto analiza regulacji prawnych dotyczących przedsiębiorstw państwowych wskazywała na to, że zamiarem Skarbu Państwa było kompleksowe uregulowanie praw przedsiębiorstw państwowych do mienia znajdującego się w ich dyspozycji, tak by zapewnić im samodzielność gospodarczą przez stworzenie stabilnej podstawy majątkowej do ich funkcjonowania niezależnie od Skarbu

Państwa, co w założeniu miało im zapewnić możliwość prowadzenia dotychczasowej działalności w warunkach wolnego rynku i ułatwić ich późniejszą prywatyzację. Przedsiębiorstwo państwowe miało więc obiektywne podstawy do przyjęcia, że kwestia korzystania z urządzeń przesyłowych została również objęta uwłaszczeniem.

Badanie orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego takich stanów faktycznych wskazuje, że Sąd Najwyższy z reguły przyjmował istnienie dobrej wiary po stronie przedsiębiorcy przesyłowego podkreślając specyfikę sytuacji związanej z wejściem w posiadanie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu w warunkach uwłaszczenia przedsiębiorstw państwowych na infrastrukturze przesyłowej znajdującej się na gruncie stanowiącym własność Skarbu Państwa (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 lipca 2018 r., IV CSK 23/17, nie publ., z dnia 2 marca 2017 r., IV CSK 356/16, nie publ., z dnia 18 stycznia 2017 r., V CSK 159/16, nie publ., z dnia 16 grudnia 2015 r., IV CSK 132/15, nie publ., z dnia 12 grudnia 2016 r., II CSK 165/16, nie publ., z dnia 25 maja 2016 r., V CSK 549/15, nie publ., z dnia 4 lipca 2014 r., II CSK 551/13, OSNC 2015, nr 6, poz. 72, z dnia 4 czerwca 2014 r., II CSK 520/13, nie publ., z dnia 14 listopada 2013 r., II CNP 15/13, nie publ., z dnia 21 lutego 2013 r., I CSK 354/12, OSNC-ZD 2014, nr 1, poz. 5, z dnia 14 listopada 2012 r., II CSK 120/12, nie publ., z dnia 5 lipca 2012 r., IV CSK 606/11, nie publ., z dnia 8 stycznia 2009 r., I CSK 265/08, nie publ. oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2013 r., V CSK 320/12, nie publ., z dnia 9 stycznia 2014 r., V CSK 87/13, nie publ., z dnia 10 lipca 2013 r., V CSK 320/12, nie publ., z dnia 13 stycznia 2010 r., II CSK 374/09, nie publ., z dnia 24 lipca 2009 r., III CSK 121/09, nie publ., z dnia 3 kwietnia 2009 r., II CSK 400/08, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2009 r., II CSK 560/08, nie publ., i z dnia 11 kwietnia 2006 r., I CSK 185/05, OSP 2007, nr 5, poz. 62).

Drugie zagadnienie nie budzi żadnych wątpliwości. W orzecznictwie Sądu Najwyższego, za aprobatą doktryny utrwalony jest pogląd, że dobra (zła) wiara posiadacza nieruchomości podlega badaniu według stanu jego świadomości z chwili objęcia władztwa nad rzeczą, a późniejsze zmiany świadomości posiadacza pozostają bez wpływu na tę ocenę (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2017 r., V CSK 356/16, nie publ., z dnia 16 grudnia 2016 r., IV CSK

132/15, z dnia 15 grudnia 2016 r., II CSK 165/16, nie publ., z dnia 14 października 2015 r., V CSK 5/15, OSNC 2016, nr 9, poz. 109, z dnia 28 listopada 2014 r., I CSK 658/13, nie publ., z dnia 3 grudnia 2014 r., III CSK 306/13, nie publ., z dnia 4 lipca 2014 r., II CSK 551/13, OSNC 2015, nr 6, poz. 72, z dnia 21 lutego 2013 r., I CSK 354/12, OSNC-ZD 2014, nr 1, poz. 5, z dnia 17 grudnia 2010 r., III CSK 57/10, OSNC 2011, nr 10, z dnia 11 marca 2009 r., I CSK 360/08, nie publ., z dnia 29 maja 2008 r., II CSK 360/08, nie publ., z dnia 25 czerwca 2003 r., III CZP 35/03, Prok. i Pr. 2004 r., nr 2, str. 32 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2014 r., II CSK 433/13, nie publ. i z dnia 14 listopada 2013 r., II CNP 15/13, nie publ.).

Służebność gruntowa i służebność przesyłu są prawami na rzeczy cudzej. Z istoty konstrukcji zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu oraz służebności przesyłu wynika niedopuszczalność połączenia po stronie zasiadającego w odniesieniu do nieruchomości obciążonej przymiotu jej właściciela i posiadacza w zakresie odpowiadającym treści służebności. Jest oczywiste, że w sytuacji gdy Skarb Państwa był właścicielem nieruchomości i urządzeń przesyłowych nie mogło być mowy o powstaniu prawa na rzeczy cudzej, a mogło to mieć miejsce dopiero wtedy gdy doszło do rozdzielenia własności urządzeń przesyłowych i własności nieruchomości (7 stycznia 1991 r.). W konsekwencji nie ma żadnych podstaw prawnych aby przyjąć do oceny dobrej wiary datę posiadania urządzenia przesyłowego, jeżeli w tej dacie Skarb Państwa był zarówno właścicielem nieruchomości jak i urządzeń przesyłowych. Dopiero w dacie rozdzielenia prawa własności nieruchomości od prawa własności urządzeń przesyłowych rozpoczął się bieg zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu i ta data jest istotna dla oceny dobrej wiary posiadacza zależnego (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r., II CSK 103/09, nie publ., z dnia 3 lutego 2010 r., II CSK 465/09, nie publ., i z dnia 4 lipca 2014 r., II CSK 551/13).

Odmiennej kwestią jest, że dobra wiara polega na błędnym lecz usprawiedliwionym w okolicznościach sprawy przekonaniu o przysługiwaniu posiadaczowi określonego prawa, a skoro chodzi tutaj o stan świadomości posiadacza, to określone okoliczności, opisujące stan jego świadomości w chwili

objęcia władztwa nad rzeczą mogą istnieć także przed objęciem nieruchomości w posiadanie (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2015 r., IV CSK 132/15).

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak na wstępie (art. 390 § 1 k.p.c.).

jw